
Kekkosen tutkijan poliittinen pamfletti

**Esa Seppänen: UKK:n syvä
jälki – Perintö vai painolasti.
Ajatus Kirjat Helsinki, 2008,
224 s.**

■ Tuskin ketään henkilöä on maamme historiankirjoituksessa tarkasteltu niin paljon kuin pitkäaikaisinta valtionpäämiestä lakitieteen tohtori Urho Kaleva Kekosta. Kekkosasian-tuntijoiden kirjavaan joukkoon on viimevuosina liittynyt monenlaista spesialistia. Poliittisten elämäkertojen ohella kirjoja on ilmestynyt niin Kekkososen eränkävijäntaidoista kuin esimerkiksi suhteista Viroon.

Urho Kekkosesta on kirjoitettu viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana niin paljon, että nyt on siirrytty vaiheeseen jossa on alettu käsitellä tutkimuksia itsessään. Tämä ei merkitse sitä, että tais-telu UKK:n perinnöstä olisi ratkennut tasapeliin.

Dosentti Hannu Rautkallion omaelämäkerrallinen *Moskovan päiväkirja* ja valtiotieteiden tohtori Esa Seppäsen *UKK:n syvä jälki – Perintö vai painolasti?* osoittavat, että osa tutkijoista käy edelleen Kek-kostaistelua pitkälti samoissa asemissa kuin 1990-luvun alussa. Esa Seppäsen teoksessa on esitelty ja kriittisesti arvioitu kaikki keskeiset Kekkostutkimukset. Kirja alkaa Kekkososen elämän vähiten tunnetusta jak-

sosta, lopun alusta. Syksyllä 1981 Kekkonen luopui sairauden vuoksi tasavallan presidentin tehtävistä ja Tamminiemmen päälle laskeutui viiden vuoden hiljaisuus. Seppänen kuvaa kuinka Kekkoselta katosi sairauden myötä ajan ja paikan taju. Välillä entinen presidentti pakkasi Tamminiemmen yläkerrassa reppua lähteäkseen kouluun. Toisinaan hän taas ihmetteli kotonaan, miten hänen henkilöäkärinsä Rikke Sotamaa oli voinut rakentaa niin Tamminiemmen näköisen talon itselleen. Vierailijat rajoittuvat lähinnä lääkäreihin ja sukulaisiin. Poikkeuksen muodosti seuraaja Mauno Koivisto, joka kävi toistuvasti tervehtimässä edeltäjänsä, vaikka tämä ei välttämättä edes tuntenut vierastaan.

Neljännesvuosisadan kestäneen presidenttikauden jälkeen oli väistämätöntä, että keskustelu Kekkonen perinnöstä alkoi heti, kun Tamminiemmen portit sulkeutuivat ulkopuolisilta syksyllä 1981. Kekkonen kaudella poliittisessa paitsiossa olleet arvostelivat UKK:n itsevaltaisia otteita, mitä Kekkonen nimeen edelleen vannovat pitivät puolustuskyvyttömään vanhukseen kohdistuneena raukkamaisena hyökkäyksenä. Teoksessa kerrotaan UKK:n perinneyhdistyksen kuoppaisesta liikkeellelähdistä 1980-luvun alussa ja kerrataan Orimattilassa sijaitsevan Kekkonen arkiston käyttöoikeudesta käytyä keskustelua saman vuosikymmenen lopulla.

Seppäsen kirjasta näkee kuinka kiivas edelleen jatkuva debatti UKK:n perinnöstä on ollut. Seppänen itse näyttää korttinsa jo teoksen esipuheessa nimittäessään sitä ”tutkimuspohjaiseksi pamfletiksi”. Seppänen esittelee Kekkostutkimuksen eri suuntauksia, mutta tekee samalla täysin selväksi kenen joukossa itse seisoo. Seppäsen aiemmista tutkimuksista ja hänen vuonna 2007 ilmestyneestä väitöskirjastaan *Itäsubteiden kolmio-draama. Kekkonen–Breznev–Kosygin* saattoi jo päätellä, että hän on valinnut Kekkostutkijoiden joukossa saman leirin Juhani Suomen kanssa. Toisella puolen rintamalinjaa puolestaan ovat Hannu Rautkallio ja hänen tutkijoukkonsa. Arvostellessaan Rautkallion teoksia ja hänen julkisia esiintymisiään Seppänen ei jälleen säästele sanojaan. Kritiikki on paikoin pisteliästä, mutta kuten kirjasta ilmenee on Rautkallion leiristäkin osattu arvostella Seppästä, joten Kekkosdebatin sääntörikkomuksesta ei Seppästä voi syyttää. Perusteluja Rautkallion tutkimusmetodien arvostelulle kieltämättä on. Itse olen Iso-Britanian ulkoministeriön arkistolähteitä Lontoossa läpikäydessäni ihmetellyt, miten Rautkallio on voinut esittää teoksessaan *Kekkonen ja Moskova: Suomi lännestä nähtynä 1956–1962* samojen asiakirjojen pohjalta niin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Viimeistä totuutta Kekkosesta tuskin kuitenkaan on löytänyt yksikään tieteenharjoittaja.

Seppäsen teokselle olisi ollut lisäarvo, jos siinä olisi kyetty astetta kriittisemmin tarkastelemaan myös hänen kanssaan samoilla linjoilla olevien tutkijoiden tuotantoa.

Teoksensa loppuosassa Seppänen siirtyy historianutkijasta ulkopoliittiseksi neuvonantajaksi ja pyrkii osoittamaan, että Kekkonen ulkopoliittisille opeille olisi edelleen käyttöä erityisesti Suomen ja Venäjän suhteissa. Tosiasia lienee, että Seppäsen huoli Kekkonen perinnön unohtamisesta lienee toistaiseksi ennenaikainen. UKK:n syvä jälki – nähtiinpä se sitten perintönä tai paino-lastina – vaikuttaa edelleen Suomen poliittiseen elämään. Presidentin valtaoikeuksia tuskin olisi lähdetty riisumaan vuosituuhannen vaihteen perustuslakiuudistuksessa ilman muistoa Kekkonen neljännesvuosisadan kestäneestä presidenttikaudesta. Monet johtavista poliitikoistamme ovat saaneet oppinsa Kekkonen Suomessa ja Venäjän suhteisakaan UKK:n viitoittamalta tieltä ei ole toistaiseksi kauas eksytty.

Entä alkaako Kekkos-tutkimuksen kulta-aika olla ohitse, kun tutkijat tutkivat jo toisiaan? Todennäköisesti ei. Tulevaisuudessa Kekkosta pystytään oletettavasti tarkastelemaan aiempaa hillitymmin ja näin olennainen erottuu paremmin epäolennaisesta. Uusien arkistolöytöjen sijaan kaivataan enemmän uusia näkökulmia ja niitä varmasti on löydettävissä.

Ville Jalovaara